

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

Олександр САФІН

«25» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ 1.03 МЕТАФОРИЧНІ АСОЦІАТИВНІ КАРТКИ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ІГРИ В РОБОТІ ПСИХОЛОГА

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітньо-професійна програма: Психологія

Робоча програма дисципліни «Метафоричні асоціативні картки та психологічні ігри в роботі психолога» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія.

Розробник: Харченко Надія Анатоліївна, доцент, кандидат психол. наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «25» серпня 2023 року

Завідувач кафедри психології

 _____ Олександр САФІН

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії
факультету соціальної та психологічної освіти
Протокол № 1 від «25» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії факультету соціальної та психологічної освіти

 _____ Галина БОНДАРЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	40	10
Лекційні	16	4
Семінарські / Практичні	24	6
Лабораторні		
Самостійна робота	55	64
Індивідуальні завдання	25	46
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти про особливості використання метафоричних асоціативних карток та психологічних ігор у психологічному консультуванні та психокорекції; розкрити загальні засади організації роботи з МАК із різними віковими та цільовими групами клієнтів, засвоєння принципів впровадження проєктивних психокорекційних методик у практичну діяльність.

Завдання: сформувати у здобувачів знання про можливості використання проєкцій та асоціацій у практичній роботі психолога; ознайомити здобувачів з особливостями організації психологічної допомоги у контексті арт-терапевтичних технік; сформувати розуміння принципів психологічної допомоги при застосуванні метафоричних асоціативних карт та психологічних трансформаційних ігор; сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти навичок надання психологічної допомоги з використанням проєктивних методик; доцільного використання методів і прийомів роботи з метафоричними асоціативними картками та психологічними іграми; розвинути здатність до пошуку та аналізу наукової інформації з проблем використання метафоричних асоціативних карток і психологічних ігор, зокрема у контексті кризової психології.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікуванні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають такі **компетентності:**

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність продукувати нові ідеї;
- здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики;
- здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік;

-здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

Очікувані результати навчання:

- вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів;
- розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість;
- надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у складних життєвих ситуаціях для активізації ресурсів її життєстійкості.

Навички **Soft skills** – здатність ефективно та толерантно спілкуватися з людьми, вміння приймати рішення у ситуаціях складного вибору та невизначеності, відповідальність, вміння формувати мультидисциплінарну команду та працювати в ній, розвинені лідерські якості, наполегливість, вміння критично мислити, здатність запобігати конфліктам та ефективно їх вирішувати, емпатійність, активне слухання (здатність уважно слухати, ставлячи допоміжні запитання, що дозволяють опоненту ширше розкрити думку та зрозуміліше пояснити свою позицію) уміння переконувати.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Проективні методи у психодіагностиці та психологічній допомозі»

Тема 1. Основи використання метафоричних асоціативних карток у роботі психолога.

Дотримання академічної доброчесності під час вивчення дисципліни «Метафоричні асоціативні картки та психологічні ігри в роботі психолога». Історія виникнення та розвитку проективних методик. Поняття психологічної проекції та метафори. Асоціативний експеримент в роботі психолога. Поняття символу. Символічна візуалізація. Методологічні принципи використання метафоричних карт. Переваги використання МАК в роботі коуча, педагога, шкільного, клінічного та військового психолога.

Тема 2. Прийоми та техніки використання МАК

Класифікація метафоричних асоціативних карток. Правила та етика роботи з МАК. Техніки індивідуальної та групової роботи з наборами ОН, Core, Resilio, Habitat, Tandu, Persona. Основні етапи роботи з метафорично-асоціативними картками

Тема 3. Особливості створення власних наборів МАК.

Вимоги до підбору зображень та слів-асоціацій. Обробка зображень, друк та дизайн набору. Змістовні та технічні характеристики метафоричних асоціативних карт. Покроковий процес створення набору МАК на прикладі колоди «Адаптація» (автори колоди С. Лукомська, О. Мельник)

Змістовий модуль 2. «Основи використання психологічних ігор у консультуванні та психокорекції»

Тема 4. Поняття психологічних ігор, особливості їх створення.

Поняття гри у психологічній допомозі. Трансформації у процесі адаптації та відновлення після травми. Трансформаційні ігри. Індивідуальні та групові психологічні ігри. Класичні психологічні ігри. Алгоритм створення психологічних ігор.

Змістовий модуль 3. «Сфери застосування мак і психологічних ігор»

Тема 5. Консультування у віковій психології та психології розвитку.

Безпечний простір консультування дітей та підлітків. Особливості дитячих МАК. Роль МАК у розвитку психічних процесів та мовлення. Запити на консультації дітей та підлітків. Особливості використання МАК у профорієнтації та статевому вихованні.

Тема 6. Консультування у медичній психології та психології екстремальних ситуацій

Робота з внутрішніми конфліктами, невротичними станами та сімейними сценаріями. Класична техніка BASIC Ph. Коучинг за допомогою метафоричних асоціативних карт. МАК в ситуаціях складного вибору. Терапія синдрому емоційного вигорання. Робота з тривогою та страхами. МАК в сімейному консультуванні та консультуванні подружжя. Використання МАК та психологічних ігор у груповій та індивідуальній роботі з військовими.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Проективні методи у психодіагностиці та психологічній допомозі												
Тема 1. Основи використання метафоричних асоціативних карток у роботі психолога	14	2	2		1	9	17	1	1		5	10
Тема 2. Прийоми та техніки використання МАК	18	4	4		1	9	16		1		5	10
Тема 3. Особливості створення власних наборів МАК	16	2	4		1	9	16		1		5	10
Разом за змістовим модулем 1	48	8	10		3	27	49	1	3		15	30
Змістовий модуль 2. Основи використання психологічних ігор у консультуванні та психокорекції												
Тема 4. Поняття психологічних ігор, особливості їх створення	22	4	6		2	10	23	2	1		5	14
Разом за змістовим модулем 2	22	4	6		2	10	22	2	1		5	14
Змістовий модуль 3. Сфери застосування мак і психологічних ігор												
Тема 5. Консультування у віковій психології та психології розвитку	16	2	4		2	8	17	1	1		5	10
Тема 6. Консультування у медичній психології та психології екстремальних ситуацій	18	2	4		2	10	16		1		5	10
Разом за змістовим модулем 3	34	4	8		4	18	33	1	2		10	20
<i>Усього годин</i>	104	16	24		9	55	104	4	6		30	64
Модуль 2												
<i>ІНДЗ</i>					16						16	
<i>Усього годин</i>	120	16	24		25	55	120	4	6		46	64

6. Теми семінарських занять

№ заняття	Тема заняття	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основи використання метафоричних асоціативних карток у роботі психолога	2	1
2	Прийоми та техніки використання МАК	4	1
3	Особливості створення власних наборів МАК	4	1
4	Поняття психологічних ігор, особливості їх створення.	6	1
5	Консультування у віковій психології та психології розвитку	4	1
6	Консультування у медичній психології та психології екстремальних ситуацій	4	1
	Разом	24	6

7. Самостійна робота

Теми, що виносяться на самостійне опрацювання необхідно презентувати у вигляді усної доповіді (коротке повідомлення 5-7 хвилин) під час семінарського заняття (чи під час індивідуальної консультації з викладачем). В умовах дистанційного навчання завдання для самостійної роботи прикріплюються окремим документом в Інформаційно-освітньому середовищі (Moodle).

№ з/п	Назва теми	Форма	Кількість годин	
			Денна форма	Заочна форма
1	Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти	есе	1	1
2	Описати мету, завдання та основні етапи асоціативного психологічного експерименту.	таблиця	8	9
3	Охарактеризувати класичні набори метафоричних асоціативних карток.	таблиця	9	10
4	Опишіть особливості сучасної якості життя різних вікових груп клієнтів психолога.	повідомлення	9	10
5	Охарактеризувати відомі вам психологічні ігри.	таблиця	10	14
6	Охарактеризувати відомі вам набори дитячих МАК і психологічних ігор.	таблиця	8	10
7	Розробити сценарій тренінгу профілактики емоційного вигорання психологів з використанням МАК і психологічних ігор. Охарактеризувати техніки МАК у роботі з тривогою та страхами.	реферат	10	10
	Разом		55	64

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Денна / Заочна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання	0.5	2
2	Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	0.5	
3	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	0.5	
4	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	0.5	

8. Індивідуальні завдання

Види завдань **ІНДЗ** (за вибором здобувачів) та критерії оцінювання денна /заочна форма навчання.

1. Розробити авторську техніку з класичною колодою МАК
2. Створити власну колоду МАК або психологічну гру.
3. Взяти участь в науково-практичній конференції (написати статтю, тези, виступити з доповіддю).

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Створення власної колоди МАК з описом та технікою або розробка психологічної гри.	20
2.	Публікація статті у наукових виданнях.	20
3.	Публікація тез, участь у Всеукраїнській або Міжнародній конференції.	15
4.	Підготовка матеріалу та виступ на пленарному або секційному засіданні (без публікації) науково-методичного семінару, конференції.	10
5.	Розробка авторської методики з класично колодою МАК.	5

9.Методи навчання

Загальний стиль навчання – завдання-орієнтований. Лекційні курси поєднуються із семінарськими заняттями, робочими зустрічами. Переважно навчання відбувається в групах, з дискусіями та підготовкою презентацій.

Методи навчання (МН):

- МН 1 – проблемна лекція;
- МН 2 – частково-пошуковий метод;
- МН 3 – репродуктивний метод;
- МН 4 – метод дискусії;
- МН 5 – складання структурно-логічної схеми;
- МН 6 – проблемне навчання.

10. Методи контролю

Формами контролю знань здобувачів є поточний, модульний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проходить після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Форму модульного контролю (у вигляді тестів, письмової контрольної роботи, колоквиуму) обирає лектор дисципліни. Після проведення модульного контролю з усіх змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектор дисципліни визначає загальний рейтинг здобувача з навчальної роботи.

Методи оцінювання (МО):

- МО 1 – усне опитування;
- МО 2 – письмове опитування;
- МО 3 – тестування;
- МО 4 – модульний контроль;
- МО 5 – ІНДЗ
- МО 6 - залік

11. Критерії оцінювання результатів навчання

В основу системи оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти з дисципліни «Метафоричні асоціативні картки та психологічні ігри в роботі психолога» закладено такі критерії:

- повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;
- усвідомленість знань – розуміння значення інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати, диференціювати, систематизувати;
- рівень сформованості умінь та навичок, здатність застосовувати здобуті знання на практиці;
- вміння виявляти творчий підхід у вирішенні теоретичних і практичних задач.

Критерії оцінювання відповіді на занятті Денна/Заочна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
5	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
3-4	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
1-2	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального

	матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
0	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

Відмінний рівень – «відмінно» (А) – заслуговує здобувач вищої освіти, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений з основною і додатковою психологічною літературою; має знання основних положень матеріалу, історії проблеми, термінології; уміння встановлювати міжпредметні зв'язки, самостійно наводити приклади, продукувати ідеї, визначати прикладні напрями використання теоретичного матеріалу.

Достатній рівень – «добре» (ВС) – заслуговує здобувач, який виявив повне знання та розуміння навчального матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв рекомендовану основну психологічну літературу; має уміння встановлювати міжпредметні зв'язки за допомогою викладача; переважає репродуктивний виклад інформації.

Задовільний рівень – «задовільно» (DE) – заслуговує здобувач, який виявив знання та розуміння основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково справився з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної психологічної літератури; домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі у встановленні міжпредметних зв'язків навіть за допомогою викладача; знання основної термінології.

Незадовільний рівень – «незадовільно» (Fх) – фрагментарне засвоєння матеріалу; його повторне відтворення відбувається з аналогічними помилками, здобувач освіти виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не знайомий з основною психологічною літературою.

Дуже низький рівень – «незадовільно» (F) – відсутні елементарні уявлення з організації діяльності психологічної служби.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма

Поточне тестування та самостійна робота															ІНДЗ	Сума
ЗМ1						ЗМ2				ЗМ3						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	МК1	Т6	Т7	Т8	МК2	Т9	Т10	Т11	Т12	МК3	20	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5		

Заочна форма

Поточне тестування та самостійна робота															ІНДЗ	Сума
ЗМ1						ЗМ2				ЗМ3						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	МК1	Т6	Т7	Т8	МК2	Т9	Т10	Т11	Т12	МК3	20	100
											0	1	1	2		

25	5	15	10	20	5		
----	---	----	----	----	---	--	--

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
75–81		
69–74		
60–68	задовільно	
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео-, та аудіо матеріали; ресурси Інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовується система дистанційного навчання Moodle, яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач – здобувач), перевірки знань, умінь та навичок.

14. Рекомендована література

Основна

1. Психологічний аналіз репродукцій художніх творів у підготовці психологів. Кол. авт.: Т. С. Яценко, В. І. Бондар, Л. Я. Галушко. Дніпро; К.: Інновація, 2018. 298 с.
2. Максименко Д. С. Різнокольорове дитинство: ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія: практична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 191 с.
3. Максименко Д. С. Гра - ключ до душі дитини. Гармонізація відносин дитини з навколишнім світом. Практична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 238 с.
4. Максименко Д. С. Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 117 с.

Додаткова

1. Метафоричні асоціативні картки та психологічні ігри в роботі практичного психолога : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Н. А. Харченко, С. О. Лукомська. Умань : Візаві, 2023. 90 с.
2. Метафоричні асоціативні картки та психологічні ігри в роботі практичного психолога : метод. рек. для самостійної роботи / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Н. А. Харченко, С. О. Лукомська. Умань : Візаві, 2023. 50 с.
3. Блінов О. А., Шопіна М. О. Метафоричні асоціативні карти як творчий інтегративний ресурс стресостійкості особистості : навч. посіб. Київ.: НАУ, 2016. 101 с.

4. Яценко Т.С. Психокорекція засобами психомалюнку К.: Марич, 2009. 59 с.
5. Бриль М. М. Метафоричні асоціативні карти як інструмент у психології професійного визначення. *Актуальні проблеми психології*. Організаційна психологія. Економічна психологія Соціальна психологія. 2019. Випуск 52. С. 69-76.
6. Маловицька Л. Ф. Метафоричні асоціативні зображення (карти) як арт-терапевтичний метод психологічної трансформації особистості. *Андрогогічний вісник*. 2017. С. 163-173.
7. Мельник О. В. Психокорекційні властивості колоди метафоричних асоціативних карт «Адаптація», створеної з малюнків учасників АТО. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. С. 356-361.
8. Шевченко В. Є. Метафоричні асоціативні картки як інструмент у роботі практичного психолога. *Сучасний освітній простір – досвід, пошук, результат*: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції (17-18 серпня 2022 року). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. 39-41
9. Шебанова В. Метафоричні асоціативні карти в роботі психолога. *Проблеми сучасної психології*. Збірник наукових праць. 2020. № 50. С. 289–307.
10. Горлач Н. Р. Метафоричні асоціативні карти як сучасний інструментарій в роботі психолога. *Спецвипуск за матеріалами XXV міжнародної науково-практичної конференції «Студент – Дослідник – Фахівець»* (20 травня 2021 р.). Київ, 2021. С. 167-171
11. Лукомська С. О. Мельник О. В. Метафоричні карти як інструмент психологічної допомоги учасникам АТО. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінги» (м. Умань, 31 травня 2018 року). Умань. 2018. С. 50-52

15. Інформаційні ресурси

- www.nduv.gov.ua - бібліотеки імені В.І.Вернадського;
- <https://lib.iitta.gov.ua/> - Електронної бібліотека НАПН України;
- <http://psychology-naes-ua.institute/info/253/> - бібліотеки ім. А.Ф. Залевської Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України;
- <https://library.udpu.edu.ua/> - Електронної бібліотека УДПУ імені Павла Тичини;
- <https://dspace.udpu.edu.ua/> - Електронний інституційний репозитарій УДПУ імені Павла Тичини.
1. Сайти з неформальної освіти:
- <https://prometheus.org.ua/> - платформа Прометеус;
- <https://www.ed-era.com/courses/> - студія онлайн-освіти EdEra;
- <https://eduhub.in.ua> - Освітній Хаб - EduHub.in.ua